

Čech, který měl právo hovořit za Slováky

Včera jsme zařazovali do novin krátkou, smutnou noticku, že 24. září zemřel předseda Rady konzultantů a člen kolegia prezidenta republiky Milan Šimečka. Měl více titulů, funkcí, profesí. A ať již budeme jmenovat jakoukoli z nich — spisovatel, publicista, pedagog, politolog — stejně nevystihneme bohatost a šíři této významné osobnosti, tohoto vzácně lidského člověka.

Jako vzpomínku přinášíme jeho slova, která jsme neplánovaně, jen pro naši informaci, zaznamenali na magnetofon vlastně před pár dny: Ve středu 12. září se v Harmonii-Modre u Bratislavy sešli čeští a slovenští novináři, aby si popovídali o česko-slovenských vztazích a o tom, jak by sami mohli přispět k jejich zlepšení. Milan Šimečka tam nepronášel žádný referát, jen tak vstal a řekl těchto pár slov. A i když byla určena novinářům, mají větší hloubku — dotýkají se nás všech, skutečné česko-slovenské vzájemnosti. Proto je chceme připomenout. Tím spíše, že právě Milan Šimečka jako Čech, který od roku 1954 působil trvale na Slovensku, má skutečně morální právo hovořit k oběma národům, Čechům i Slovákům:

»Ja som po dlhé roky hrial na svojej hrudi predstavu o tom, že v uplynulých časoch tu existoval iba nejaký ľadový prikrov a že pod ním zurčia čisté-utopické vody. Aj som písal o tom, že existuje prameň, potom ho zastavia, ale on vždy znovu vytečie. Teraz, keď si prečítam ráno noviny, mám niekedy pocit, že tá voda nebola úplne čistá. Pýtam sa preto sám seba, kde boli

Za Milanem Šimečkou

všetci ti ľudia, ktorých články teraz musím v novinách čítať.

Mne skutočne neprekáza, keď niekto napíše, že Havel si nechá doviezť auto za mnoho tisíc dolárov. Ale vzrušuje ma, keď si prečítam v serióznom týždenníku, že Rita Klímová je česká židovka, že Vilém Prečan je český historik židovského pôvodu, ktorý žije v Hamburku. Musím sa ho spýtať, či keď chodil do gymnázia za protektorátu, či tú hviezdu schovával v ľavom alebo pravom vrecku. Sú určité hranice, ktoré európska tlač neprekračuje. Na to by sme mali dbať.

Nechcem hovoriť o Bohu, ale domnievam sa, že neplatí to, čo povedal Dostojevskij, — že keď nie je Boh, všetko je dovolené. Nestále byť dovo-

lené, pretože existuje Boh žurnalistiky. Existuje Boh slušnej žurnalistiky, ktorá platí na celom svete, a mali by sme usilovať o to, aby aj u nás zostala zachovaná.

To všetko platí samozrejme aj o tom, čo mi rozodiera srdce, keď počujem o česko-slovenských veciach — akí sú Česi a akí sú Slováci. Mňa netrápia spory o kompetencii, v ktorých

sa teraz všetci vyžívame. Chodím ako Don Quijote s myšlienkou, že spoločný štát nemože byť založený na nejakých výhodných kompetenciách, na tom, či kolaje majú ísť tam alebo tam, alebo či je výhodnejšie byť alebo nebyť spolu. Dôležitejšie je to, čo je nad tým, a čo ľudia pomenovali československá vzájomnosť. My sme sa všetci narodili v Československu, alebo ako sa hovorí po slovensky, v Česko-Slovensku. To znamená, že sme vyrástli v tejto krajine, že sme s ňou späti, že sú s ňou späte naše deti, naše vnúčenca. To znamená, že to nie je niečo, čo sa dá hodiť jednoducho cez rameno. A teda ak nás má niečo spájať, ak má byť niečo zmyslom toho, že existuje-

me spoločne, musí to byť niečo duchovné.

Kanaďania mi hovorili, že federáciu vyhrali federalisti preto, že v Quebecu si okamžite uvedomili, že keby vyhrali oni, tak dolár klesne na 60%. Má to byť základom aj nášho spoluzitia? Nič iného, ale práve to? O tom by sa samozrejme malo v novinách písať, a nie sentimentálne. Ja toho viem o českej tlači dosť. Viem veľa aj o Čechách. Viem, aká rozsiahla je česká ignorancia, pokiaľ ide o Slovensko. Ak existuje nejaký spoločný dlh, tak ten dlh je na českej strane. České noviny by mali písať o tom, že ak chcete, aby Slováci s nami žili, alebo aby nás aspoň šťastne — sentimentálne milovali, — tak isto ako my ich sentimentálne milujeme, tak musíte o nich rozprávať. Musíte povedať, čo sú, odkiaľ prišli, akú majú históriu, čím sa zaoberajú, akú majú povahu. To sa zatiaľ nedeje. Ja viem čítať aj medzi riadkami. V českých novinách sa niečo napíše a ja mám pocit, že sú v tom nejaké ostnie, že to tam nemusí byť. A nebolo by to tam, keby existovala základná slušnosť a pochopenie pre to, že chceme, aby tieto národy žili spolu, a že ich nebudeme rozostvárať, rozbíjať. To nie je mravný apel, to je apel k statočnosti, k slušnosti, k novinárskej poctivosti, k ničomu inému.»

Jaroslava MARKOVÁ